

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 26ης Φεβρουαρίου 2013*

«Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Πεδίο εφαρμογής — Άρθρο 51 — Εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης — Καταστολή συμπεριφορών που θίγουν ίδιο πόρο της Ένωσης — Άρθρο 50 — Αρχή *ne bis in idem* — Εθνικό σύστημα προβλέπον δύο χωριστές διαδικασίες, μία διοικητική και μία ποινική, για την επιβολή κυρώσεων για την ίδια πταισματική συμπεριφορά — Συμβατότητα»

Στην υπόθεση C-617/10,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *Haraganda tingsrätt* (Σουηδία) με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Δεκεμβρίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Åklagaren

κατά

Hans Åkerberg Fransson,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts, αντιπρόεδρο, Α. Tizzano, Μ. Ilešič, Γ. Αρέστη, J. Malenovský, προέδρους τμήματος, Α. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, C. Toader, J.-J. Kasel και Μ. Safjan (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Ιανουαρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Η. Åkerberg Fransson, εκπροσωπούμενος από τους J. Sterner, advokat, και U. Bernitz, professor,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Α. Falk και S. Johannesson,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Μ. Smolek και J. Vlácil,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Vang,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τον D. O'Hagan, επικουρούμενο από τον M. McDowell, SC,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Κ. Παρασκευοπούλου και Ζ. Χατζηπαύλου,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Rouam,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και J. Langer,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους R. Lyal και J. Enegren,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιουνίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της αρχής *ne bis in idem* στο δίκαιο της Ένωσης.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Åklagaren (εισαγγελικής αρχής) και του H. Åkerberg Fransson, σχετικά με ποινική δίωξη που άσκησε η εν λόγω εισαγγελική αρχή για σοβαρή φοροδιαφυγή.

Το νομικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

- 3 Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 που προσαρτάται στη Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και το οποίο υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 22 Νοεμβρίου 1984 (στο εξής: Πρωτόκολλο αριθ. 7 στην ΕΣΔΑ), με τίτλο «Δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή τιμωρείται δύο φορές για το ίδιο αδίκημα», ορίζει τα εξής:·

«1. Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου κράτους, για μια παράβαση για την οποία ήδη αθωώθηκε ή καταδικάστηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική δικονομία του κράτους αυτού.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εμποδίζουν την επανάληψη της διαδικασίας, σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία του κράτους για το οποίο πρόκειται, εάν υπάρχουν αποδείξεις νέων ή μεταγενέστερων της απόφασης γεγονότων, ή υπήρξε θεμελιώδες σφάλμα της προηγούμενης διαδικασίας, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της υπόθεσης.

3. Καμία απόκλιση από αυτό το άρθρο δεν επιτρέπεται με βάση το άρθρο 15 της [Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ)].»

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 4 Το άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), με τίτλο «Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη», έχει ως εξής:

«Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο».

- 5 Το άρθρο 51 του Χάρτη ορίζει το πεδίο εφαρμογής αυτού ως ακολούθως:

«1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τις Συνθήκες.

2. Ο παρών Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν θεσπίζει νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα όπως ορίζονται στις Συνθήκες.»

Η έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ

- 6 Το άρθρο 22 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών – Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία), υπό τη μορφή που προκύπτει από το άρθρο 28η της οδηγίας αυτής, ορίζει τα εξής:

«[...]

4.

- α) Κάθε υποκείμενος στον φόρο υποβάλλει δήλωση φόρου προστιθέμενης αξίας εντός προθεσμίας καθοριζόμενης από τα κράτη μέλη. [...]

[...]

8. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να προβλέπουν και άλλες υποχρεώσεις που κρίνουν αναγκαίες για τη διασφάλιση της επακριβούς είσπραξης του φόρου και την αποφυγή της φοροδιαφυγής.

[...]»

Το σουηδικό δίκαιο

- 7 Το άρθρο 2 του νόμου 1971:69 περί φορολογικών αδικημάτων [skattebrottslagen (1971:69), στο εξής: skattebrottslagen] έχει ως εξής:

«Όποιος παρέχει, κατ' άλλον πλην προφορικός τρόπο, εκ προθέσεως ανακριβή στοιχεία στις αρχές ή παραλείπει να υποβάλει στις αρχές δηλώσεις, δικαιολογητικά έγγραφα ή άλλα απαιτούμενα στοιχεία και έτσι δημιουργεί τον κίνδυνο αποφυγής καταβολής του φόρου στο Δημόσιο ή εσφαλμένης πιστώσεως φόρου ή εσφαλμένης επιστροφής φόρου σε αυτόν ή σε τρίτους, τιμωρείται για φορολογικό αδίκημα με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.»

- 8 Κατά το άρθρο 4 του skattebrottslagen:

«Εάν το αδίκημα που διαλαμβάνεται στο άρθρο 2 πρέπει να θεωρηθεί σοβαρό, επιβάλλεται ποινή για σοβαρό φορολογικό αδίκημα τουλάχιστον έξι μηνών και μέχρι έξι ετών.

Για να προσδιοριστεί αν το αδίκημα είναι σοβαρό, πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερος υπόψη το αν πρόκειται για πολύ μεγάλα ποσά, αν ο δράστης χρησιμοποίησε πλαστά έγγραφα ή παραπλανητικούς λογαριασμούς ή αν η συμπεριφορά αποτελούσε μέρος εγκληματικής δραστηριότητας που διαπράχθηκε συστηματικά ή ήταν μεγάλης κλίμακας ή άλλως ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνη.»

- 9 Ο νόμος 1990:324 περί φόρου εισοδήματος [taxeringslagen (1990:324), στο εξής: taxeringslagen] προβλέπει, στο κεφάλαιο 5, άρθρο 1, αυτού, τα εξής:

«Εάν, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ο υποκείμενος στον φόρο παρέσχε ανακριβή στοιχεία, κατ' άλλον πλην προφορικός τρόπο, για τους σκοπούς του προσδιορισμού του φόρου, του επιβάλλεται φορολογική κύρωση (προσαύξηση φόρου). Το ίδιο ισχύει όταν ο υποκείμενος στον φόρο παρέσχε τέτοια στοιχεία κατά την εκδίκαση φορολογικής υποθέσεως και τα στοιχεία δεν έγιναν δεκτά μετά από εξέταση της υποθέσεως επί της ουσίας.

Ένα στοιχείο θεωρείται ανακριβές αν προκύπτει σαφώς ότι το στοιχείο που παρέσχε ο υποκείμενος στον φόρο είναι ψευδές ή ότι ο υποκείμενος στον φόρο παρέλειψε ένα στοιχείο για τους σκοπούς του προσδιορισμού του φόρου το οποίο ήταν υποχρεωμένος να παράσχει. Ωστόσο, ένα στοιχείο δεν μπορεί να θεωρηθεί ανακριβές, αν το στοιχείο, μαζί με άλλα στοιχεία που παρασχέθηκαν, συνιστά επαρκή βάση για την έκδοση ορθής αποφάσεως. Ένα στοιχείο ομοίως δεν θεωρείται ανακριβές, αν είναι τόσο παράλογο που προφανώς δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τη λήψη αποφάσεως.»

- 10 Το κεφάλαιο 5, άρθρο 4, του taxeringslagen ορίζει τα εξής:

«Εάν έχει παρασχεθεί ανακριβές στοιχείο, η προσαύξηση φόρου ανέρχεται στο σαράντα τοις εκατό του φόρου που διαλαμβάνεται στο κεφάλαιο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, σημεία 1 έως 5, και ο οποίος, εάν το ανακριβές στοιχείο είχε γίνει δεκτό, δεν θα είχε επιβληθεί στον υποκείμενο στον φόρο ή στον σύζυγό του. Όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας, η προσαύξηση φόρου είναι είκοσι τοις εκατό του φόρου που θα είχε αχρεωστήτως πιστωθεί στον υποκείμενο στον φόρο.

Η προσαύξηση φόρου ανέρχεται στο δέκα τοις εκατό ή, όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας, στο πέντε τοις εκατό, αν τα ανακριβή στοιχεία έχουν διορθωθεί ή θα μπορούσαν να είχαν διορθωθεί με τη βοήθεια των στοιχείων του ελέγχου τα οποία συνήθως διαθέτει η Skatteverket [(φορολογική αρχή)], καθώς και τα οποία ήσαν διαθέσιμα στη Skatteverket πριν από το τέλος του Νοεμβρίου του φορολογικού έτους.»

11 Κατά το κεφάλαιο 5, άρθρο 14, του taxeringslagen:

«Ο υποκείμενος στον φόρο απαλλάσσεται εν όλω ή εν μέρει από την επιβολή της φορολογικής κυρώσεως, αν τα σφάλματα ή οι παραλείψεις είναι συγγνωστά ή αν, άλλως, θα ήταν παράλογο να επιβληθεί η κύρωση κατά το πλήρες ποσό. Σε περίπτωση που ο υποκείμενος στον φόρο απαλλάσσεται εν μέρει από την κύρωση, αυτή πρέπει να μειωθεί στο μισό ή στο ένα τέταρτο.

[...]

Κατά την εκτίμηση του κατά πόσον θα ήταν παράλογο να επιβληθεί η κύρωση κατά το πλήρες ποσό, πρέπει να λαμβάνεται ιδιαιτέρως υπόψη αν:

[...]

3) για τις ανακρίβειες ή τις παραλείψεις ο υποκείμενος στον φόρο έχει κριθεί ένοχος για παράβαση του skattebrottslagen ή του έχει επιβληθεί δήμευση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σύμφωνα με το άρθρο 1b του κεφαλαίου 36 του Ποινικού Κώδικα [(brottsbalken)].»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Ο Η. Åkerberg Fransson έλαβε κλητήριο θέσπισμα για να δικαστεί στις 9 Ιουνίου 2009 ενώπιον του Haparanda tingsrätt (πλημμελειοδικείου του Haparanda), μεταξύ άλλων, για σοβαρή φοροδιαφυγή. Σύμφωνα με το κατηγορητήριο, είχε παράσχει, με τις φορολογικές του δηλώσεις, για τα οικονομικά έτη 2004 και 2005, ανακριβή στοιχεία που εξέθεσαν το Δημόσιο Ταμείο στον κίνδυνο απώλειας εσόδων κατά την εισπραξη του φόρου εισοδήματος και του φόρου προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ), για ποσά που ανέρχονται σε 319 143 σουηδικές κορώνες (SEK) για το οικονομικό έτος 2004, εκ των οποίων 60 000 SEK αφορούν τον ΦΠΑ, και σε 307 633 SEK για το οικονομικό έτος 2005, εκ των οποίων 87 550 SEK αφορούν τον ΦΠΑ. Κατά του Η. Åkerberg Fransson είχε επίσης ασκηθεί ποινική δίωξη για παράλειψη δηλώσεως των εργοδοτικών εισφορών για τις περιόδους αναφοράς του Οκτωβρίου 2004 και του Οκτωβρίου 2005, πράγμα που εξέθεσε τους κοινωνικοασφαλιστικούς οργανισμούς στον κίνδυνο απώλειας εσόδων ύψους 35 690 SEK και 35 862 SEK, αντιστοίχως. Κατά το κατηγορητήριο, οι παραβάσεις έπρεπε να θεωρηθούν σοβαρές, αφενός, λόγω του ότι αφορούσαν μεγάλα ποσά και, αφετέρου, καθόσον εντάσσονταν στο πλαίσιο συστηματικής εγκληματικής δραστηριότητας μεγάλης κλίμακας.

13 Με απόφαση της 24ης Μαΐου 2007, η Skatteverket επέβαλε στον Η. Åkerberg Fransson, για το φορολογικό έτος 2004, φορολογική κύρωση ύψους 35 542 SEK όσον αφορά τα εισοδήματα από την οικονομική του δραστηριότητα, 4 872 SEK όσον αφορά τον ΦΠΑ και 7 138 SEK όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές. Του επέβαλε επίσης, με την ίδια απόφαση, για το φορολογικό έτος 2005, φορολογική κύρωση ύψους 54 240 SEK όσον αφορά τα εισοδήματα από την οικονομική του δραστηριότητα, 3 255 SEK όσον αφορά τον ΦΠΑ και 7 172 SEK όσον αφορά τις εργοδοτικές εισφορές. Οι φορολογικές αυτές κυρώσεις του επιβλήθηκαν εντόκως. Κατά των αποφάσεων περί επιβολής κυρώσεων δεν ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου, καθόσον η προβλεπόμενη προς τούτο προθεσμία έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2010, όσον αφορά το φορολογικό έτος 2004, και στις 31 Δεκεμβρίου 2011, όσον αφορά το φορολογικό έτος 2005. Η απόφαση περί επιβολής των φορολογικών κυρώσεων αιτιολογείται με την επίκληση των ίδιων πραγματικών περιστατικών που συνίστανται στις ψευδείς δηλώσεις και τα οποία ελήφθησαν υπόψη από την εισαγγελική αρχή κατά την ποινική διαδικασία της κύριας δίκης.

- 14 Ενώπιον του δικάζοντος δικαστηρίου ανέκυψε το ζήτημα κατά πόσον η ποινική δίωξη κατά του Η. Åkerberg Fransson πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη με το αιτιολογικό ότι του έχει ήδη επιβληθεί κύρωση για την ίδια πράξη στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας, πράγμα που συνιστά παράβαση της απαγορεύσεως της επιβολής διττής κυρώσεως για την ίδια αξιόποινη πράξη που περιέχεται στο άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 50 του Χάρτη.
- 15 Υπό τις συνθήκες αυτές το *Haparanda tingsrätt* αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Κατά το σουηδικό δίκαιο, η δυνατότητα εθνικού δικαστηρίου να μην εφαρμόζει εθνικές διατάξεις για τις οποίες υπάρχει υπόνοια ότι παραβιάζουν την αρχή *ne bis in idem* του άρθρου 4 του πρόσθετου Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της [ΕΣΔΑ], και συνεπώς υπόνοια ότι παραβαίνουν επίσης το άρθρο 50 του [Χάρτη] εξαρτάται από την ύπαρξη σαφούς περί τούτου ερείσματος στην ΕΣΔΑ ή στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Είναι μια τέτοια προϋπόθεση της εθνικής νομοθεσίας για τη μη εφαρμογή εθνικών διατάξεων σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα προς τις γενικές αρχές του, μεταξύ άλλων της υπεροχής και του άμεσου αποτελέσματος του δικαίου της Ένωσης;
- 2) Εμπίπτει το παραδεκτό της ποινικής δίωξης για φορολογικό αδίκημα στην αρχή *ne bis in idem* του άρθρου 4 του πρόσθετου Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 50 του Χάρτη, όταν συγκεκριμένη χρηματική κύρωση (επιβολή προσαύξησης φόρου) έχει προηγουμένως επιβληθεί στον κατηγορούμενο στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας για την ίδια πράξη παροχής ψευδών στοιχείων;
- 3) Επηρεάζεται η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα από το γεγονός ότι πρέπει να υπάρχει συντονισμός των εν λόγω κυρώσεων κατά τρόπον ώστε τα ποινικά δικαστήρια να δύνανται να μειώσουν την ποινή στο πλαίσιο της ποινικής δίκης, για τον λόγο ότι έχει επιβληθεί επίσης προσαύξηση φόρου λόγω της ίδιας πράξης παροχής ψευδών στοιχείων;
- 4) Υπό ορισμένες συνθήκες, μπορεί να επιτρέπεται, εντός του πεδίου εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* [...], να αποφασισθεί η επιβολή πρόσθετων κυρώσεων στο πλαίσιο νέας διαδικασίας που αφορά την ίδια πράξη, η οποία έχει εξεταστεί και έχει οδηγήσει σε απόφαση περί επιβολής κυρώσεων στον αυτουργό. Αν στο δεύτερο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση, πληρούνται οι βάσει της αρχής *ne bis in idem* προϋποθέσεις για την επιβολή πλειόνων κυρώσεων σε χωριστές διαδικασίες, όταν κατά τη μεταγενέστερη διαδικασία διενεργείται νέα και αυτοτελής σε σχέση με την προγενέστερη διαδικασία εξέταση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως;
- 5) Το σουηδικό σύστημα της επιβολής προσαυξήσεως φόρου και της εξετάσεως της ποινικής ευθύνης για φορολογικό αδίκημα σε χωριστές διαδικασίες αιτιολογείται από μια σειρά λόγων γενικού συμφέροντος [...]. Αν στο δεύτερο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση, είναι ένα σύστημα όπως το σουηδικό σύμφωνο προς την αρχή *ne bis in idem*, σε περίπτωση που θα μπορούσε να θεσπιστεί ένα σύστημα το οποίο δεν θα ενέπιπτε στην αρχή *ne bis in idem*, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποκλειστεί ούτε η επιβολή προσαυξήσεως φόρου ούτε η καταδίκη για φορολογικό αδίκημα, με μεταφορά, στις περιπτώσεις που στοιχειοθετείται η ευθύνη για φορολογικό αδίκημα, της αρμοδιότητας επιβολής προσαυξήσεως φόρου από τη *Skatteverket*, καθώς και, κατά περίπτωση, από τα διοικητικά δικαστήρια στα ποινικά δικαστήρια, συνδέοντάς τη με την εξέταση της κατηγορίας για φορολογικό αδίκημα;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 16 Η Σουηδική, η Τσεχική και η Δανική Κυβέρνηση, η Ιρλανδία και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αμφισβητούν το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων. Το Δικαστήριο, κατ' αυτές, θα ήταν αρμόδιο να απαντήσει, μόνον αν οι φορολογικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στον

Η. Åkerberg Fransson, καθώς και η ποινική δίωξη που ασκήθηκε κατ' αυτού και η οποία αποτελεί το αντικείμενο της διαδικασίας της κύριας δίκης, προέρχονται από εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Τούτο όμως δεν ισχύει ούτε όσον αφορά το εθνικό νομοθέτημα βάσει του οποίου επιβλήθηκαν οι φορολογικές κυρώσεις ούτε όσον αφορά το νομοθέτημα που αποτελεί το έρεισμα της ποινικής δίωξης. Σύμφωνα με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, οι κυρώσεις και η ποινική δίωξη που προαναφέρθηκαν δεν εμπίπτουν συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 50 του Χάρτη.

- 17 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όσον αφορά τη δράση των κρατών μελών, ορίζεται στο άρθρο 51, παράγραφος 1, αυτού, το οποίο προβλέπει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δικαίο της Ένωσης.
- 18 Το άρθρο αυτό του Χάρτη επιβεβαιώνει έτσι τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το μέτρο στο οποίο η δράση των κρατών μελών οφείλει να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις που απορρέουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης.
- 19 Συγκεκριμένα, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δικαίο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο έχει ήδη υπενθυμίσει ότι δεν μπορεί να εκτιμήσει, με γνώμονα τον Χάρτη, εθνική κανονιστική ρύθμιση που δεν εντάσσεται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, όταν η ρύθμιση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου αυτού, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμφωνίας της κανονιστικής αυτής ρυθμίσεως με τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων τον σεβασμό διασφαλίζει (βλ. μεταξύ άλλων, κατά την έννοια αυτή, αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 1991, C-260/89, ERT, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 42· της 29ης Μαΐου 1997, Kremzow, C-299/95, Συλλογή 1997, σ. I-2629, σκέψη 15· της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-309/96, Annibaldi, Συλλογή 1997, σ. I-7493, σκέψη 13· της 22ας Οκτωβρίου 2002, C-94/00, Roquette Frères, Συλλογή 2002, σ. I-9011, σκέψη 25· της 18ης Δεκεμβρίου 2008, C-349/07, Sorropé, Συλλογή 2008, σ. I-10369, σκέψη 34· της 15ης Νοεμβρίου 2011, C-256/11, Dereci κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-11315, σκέψη 72, και της 7ης Ιουνίου 2012, C-27/11, Vinkov, σκέψη 58).
- 20 Ο ορισμός αυτός του πεδίου εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης επιρρωννύεται από τις επεξηγήσεις, σχετικά με το άρθρο 51 του Χάρτη, οι οποίες, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ αλλά και το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία του (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, DEB, Συλλογή 2010, σ. I-13849, σκέψη 32). Κατά τις επεξηγήσεις αυτές, «η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθορίζονται στο πλαίσιο της Ένωσης επιβάλλεται στα κράτη μέλη μόνον όταν ενεργούν εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης».
- 21 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν εθνική κανονιστική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δικαίο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα. Η δυνατότητα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνεπάγεται τη δυνατότητα εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη.
- 22 Όταν, αντιθέτως, μια έννομη κατάσταση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επ' αυτής και οι διατάξεις του Χάρτη των οποίων ενδεχομένως γίνεται επίκληση δεν μπορούν να θεμελιώσουν από μόνες τους την αρμοδιότητα αυτή (βλ., κατά την έννοια αυτή, διάταξη της 12ης Ιουλίου 2012, C-466/11, Curreà κ.λπ., σκέψη 26).

- 23 Οι εκτιμήσεις αυτές αντιστοιχούν σε εκείνες στις οποίες στηρίζεται το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ, κατά το οποίο οι διατάξεις του Χάρτη δεν συνεπάγονται καμία επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στις Συνθήκες. Ομοίως, κατά το άρθρο 51, παράγραφος 2, του Χάρτη, ο τελευταίος αυτός δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν θεσπίζει νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα όπως ορίζονται στις Συνθήκες (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Deręci* κ.λπ., σκέψη 71).
- 24 Εν προκειμένω, πρέπει εκ προοιμίου να τονιστεί ότι οι φορολογικές κυρώσεις και η ποινική δίωξη των οποίων ο Η. Åkerberg Fransson αποτέλεσε ή αποτελεί το αντικείμενο συνδέονται εν μέρει με παραβάσεις των υποχρεώσεων του όσον αφορά τις δηλώσεις του στον τομέα του ΦΠΑ.
- 25 Στον τομέα του ΦΠΑ όμως, από τα άρθρα 2, 250, παράγραφος 1, και 273 της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ L 347, σ. 1), που επαναλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις του άρθρου 2 της έκτης οδηγίας και του άρθρου 22, παράγραφοι 4 και 8, της ίδιας οδηγίας, υπό τη μορφή που προκύπτει από το άρθρο 28η αυτής, αφενός, και του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, αφετέρου, απορρέει ότι κάθε κράτος μέλος έχει την υποχρέωση να λαμβάνει όλα τα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα που είναι κατάλληλα να εξασφαλίσουν την είσπραξη ολοκλήρου του ΦΠΑ που οφείλεται στο έδαφός του και να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή (βλ. απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, C-132/06, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2008, σ. I-5457, σκέψεις 37 και 46).
- 26 Επιπλέον, το άρθρο 325 ΣΛΕΕ υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καταπολεμούν, με αποτρεπτικά και αποτελεσματικά μέτρα, τις παράνομες δραστηριότητες που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και, ειδικότερα, τα υποχρεώνει να λαμβάνουν, για την καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, μέτρα ίδια με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2010, C-367/09, *SGS Belgium* κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-10761, σκέψεις 40 έως 42). Δεδομένου όμως ότι οι ίδιοι πόροι της Ένωσης περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2007/436/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 7ης Ιουνίου 2007, για το σύστημα των ιδίων πόρων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 163, σ. 17), τα έσοδα από την εφαρμογή ενιαίου συντελεστή όσον αφορά την εναρμονισμένη βάση του ΦΠΑ, η οποία καθορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες της Ένωσης, υπάρχει συνεπώς άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, της είσπραξης των εσόδων από ΦΠΑ σύμφωνα με τους κανόνες του εφαρμοστέου δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, της απόδοσης των αναλογούντων πόρων από ΦΠΑ στον προϋπολογισμό της Ένωσης, εφόσον οποιοδήποτε κενό στην είσπραξη των εν λόγω εσόδων οδηγεί δυνητικά σε μείωση των αντίστοιχων πόρων (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2011, C-539/09, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2011, σ. I-11235, σκέψη 72).
- 27 Από τα ανωτέρω απορρέει ότι φορολογικές κυρώσεις και ποινική δίωξη για φοροδιαφυγή, όπως αυτές των οποίων αντικείμενο ήταν ή είναι ο κατηγορούμενος στην κύρια δίκη λόγω της ανακρίβειας των στοιχείων που παρέσχε όσον αφορά τον ΦΠΑ, συνιστούν εφαρμογή των άρθρων 2, 250, παράγραφος 1, και 273 της οδηγίας 2006/112 (πρώην άρθρων 2 και 22 της έκτης οδηγίας) και του άρθρου 325 ΣΛΕΕ και, συνεπώς, του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.
- 28 Το γεγονός ότι οι εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις στις οποίες ερείδονται οι εν λόγω φορολογικές κυρώσεις και η εν λόγω ποινική δίωξη δεν θεσπίστηκαν προκειμένου να μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο η οδηγία 2006/112 δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω το συμπέρασμα αυτό, καθόσον η εφαρμογή τους αποσκοπεί στον κολασμό μιας παραβάσεως των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας και συνεπώς αποβλέπει στην εφαρμογή της υποχρεώσεως που η Συνθήκη επιβάλλει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν αποτελεσματικές κυρώσεις για τις συμπεριφορές που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

- 29 Ως εκ τούτου, όταν δικαστήριο κράτους μέλους καλείται να ελέγξει τη συμφωνία προς τα θεμελιώδη δικαιώματα εθνικής διατάξεως ή εθνικού μέτρου τα οποία, σε μια κατάσταση στην οποία η δράση των κρατών μελών δεν καθορίζεται εξ ολοκλήρου από το δίκαιο της Ένωσης, εφαρμόζουν το δίκαιο αυτό κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια δύνανται να εφαρμόζουν εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό τον όρον ότι η εφαρμογή αυτή δεν διακυβεύει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο Χάρτης, ούτε την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, C-399/11, Melloni, σκέψη 63).
- 30 Προς τούτο, τα εθνικά δικαστήρια, όταν καλούνται να ερμηνεύσουν τις διατάξεις του Χάρτη, έχουν τη δυνατότητα και, ενδεχομένως, την υποχρέωση να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.
- 31 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα και να παράσχει όλα τα στοιχεία ερμηνείας που είναι αναγκαία για την εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου εκτίμηση της συμφωνίας της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως προς την αρχή *ne bis in idem* που διαλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

- 32 Με τα ερωτήματα αυτά, στα οποία πρέπει να δοθεί κοινή απάντηση, το *Haparanda tingsrätt* ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν η αρχή *ne bis in idem* που διαλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη έχει την έννοια ότι εμποδίζει την άσκηση ποινικής δίωξης για φοροδιαφυγή κατά κατηγορούμενου, όταν σε αυτόν έχει ήδη επιβληθεί φορολογική κύρωση για την ίδια πράξη ψευδούς δηλώσεως.
- 33 Όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* που διαλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη σε ποινική δίωξη για φοροδιαφυγή όπως αυτή που αποτελεί αντικείμενο της κύριας δίκης, η εφαρμογή αυτή προϋποθέτει ότι τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί κατά του κατηγορούμενου με απόφαση που έχει καταστεί απρόσβλητη είναι ποινικού χαρακτήρα.
- 34 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί, καταρχάς, ότι το άρθρο 50 του Χάρτη δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη παραβάσεως των υποχρεώσεων που αφορούν την υποβολή δηλώσεων στον τομέα του ΦΠΑ, ενός συνδυασμού φορολογικών και ποινικών κυρώσεων. Συγκεκριμένα, προκειμένου να εξασφαλίζουν την είσπραξη του συνόλου των εσόδων από ΦΠΑ και, κατ' επέκταση, την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, τα κράτη μέλη διαθέτουν ελευθερία επιλογής των κυρώσεων που επιβάλλουν (βλ. αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, 68/88, Επιτροπή κατά Ελλάδα, Συλλογή 1989, σ. 2965, σκέψη 24· της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-213/99, *de Andrade*, Συλλογή 2000, σ. I-11083, σκέψη 19, και της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-91/02, *Hannl-Hofstetter*, Συλλογή 2003, σ. I-12077, σκέψη 17). Οι κυρώσεις αυτές μπορούν συνεπώς να λαμβάνουν τη μορφή διοικητικών ή ποινικών κυρώσεων ή ενός συνδυασμού των δύο. Μόνον όταν η φορολογική κύρωση έχει ποινικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 50 του Χάρτη, και έχει καταστεί απρόσβλητη, η εν λόγω διάταξη εμποδίζει την άσκηση ποινικής δίωξης για την ίδια πράξη κατά του ίδιου προσώπου.
- 35 Εν συνεχεία, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκτίμηση της ποινικής φύσεως των φορολογικών κυρώσεων στηρίζεται σε τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι ο νομικός χαρακτηρισμός της παραβάσεως κατά το εσωτερικό δίκαιο, το δεύτερο η ίδια η φύση της παραβάσεως και το τρίτο η φύση και η σοβαρότητα της κυρώσεως που ενδέχεται να επιβληθεί στον διαπράξαντα την παράβαση (απόφαση της 5ης Ιουνίου 2012, C-489/10, *Bonda*, σκέψη 37).

- 36 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, με γνώμονα τα κριτήρια αυτά, αν πρέπει να προβεί σε εξέταση της προβλεπόμενης από την εθνική νομοθεσία σωρεύσεως φορολογικών και ποινικών κυρώσεων σε σχέση με τα εθνικά πρότυπα κατά την έννοια της σκέψης 29 της παρούσας αποφάσεως, πράγμα που θα μπορούσε να το οδηγήσει, ενδεχομένως, να κρίνει ότι η σωρευση αυτή είναι αντίθετη προς τα εν λόγω πρότυπα, υπό την προϋπόθεση ότι οι εναπομένουσες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες των παραβάσεων και αποτρεπτικές (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα, σκέψη 24· της 10ης Ιουλίου 1990, C-326/88, Hansen, Συλλογή 1990, σ. I-2911, σκέψη 17· της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-167/01, Inspire Art, Συλλογή 2003, σ. I-10155, σκέψη 62· της 15ης Ιανουαρίου 2004, C-230/01, Penycosed, Συλλογή 2004, σ. I-937, σκέψη 36, και της 3ης Μαΐου 2005, C-387/02, C-391/02 και C-403/02, Berlusconi κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-3565, σκέψη 65).
- 37 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο δεύτερο, στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αρχή *ne bis in idem* που διαλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη παραβάσεως των υποχρεώσεων που αφορούν την υποβολή δηλώσεων στον τομέα του ΦΠΑ, διαδοχικώς μιας φορολογικής και μιας ποινικής κυρώσεως, στον βαθμό που η πρώτη κύρωση δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, πράγμα το οποίο το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξακριβώσει.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 38 Με το πέμπτο ερώτημα, το *Haparanda tingsrätt* ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν είναι συμβατή προς την αρχή *ne bis in idem*, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 50 του Χάρτη, μια εθνική νομοθεσία η οποία επιτρέπει, σε περίπτωση φοροδιαφυγής, την επιβολή σωρευτικώς φορολογικών και ποινικών κυρώσεων από το ίδιο δικαστήριο.
- 39 Συναφώς, πρέπει, εκ προοιμίου, να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 της ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, C-78/08 έως C-80/08, *Paint Graphos*, Συλλογή 2011, σ. I-7611, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 40 Το τεκμήριο λυσιτέλειας των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορεί να ανατραπεί παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ήτοι μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., κατά την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση *Paint Graphos*, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 41 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η εθνική νομοθεσία στην οποία αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο δεν είναι αυτή που έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης και δεν υφίσταται, επί του παρόντος, στη σουηδική έννομη τάξη.

- 42 Συνεπώς, το πέμπτο ερώτημα πρέπει να κριθεί अपαράδεκτο, καθόσον η αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών και όχι στη διατύπωση συμβουλευτικών γνώμων επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση *Paint Graphos*, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 43 Με το πρώτο ερώτημα, το *Hararanda tingsrätt* ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης μια εθνική δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από τα σχετικά νομοθετήματα ή από τη σχετική νομολογία.
- 44 Όσον αφορά, καταρχάς, τις συνέπειες που τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να συνάγουν από σύγκρουση μεταξύ του εθνικού δικαίου και της ΕΣΔΑ, πρέπει να υπομνησθεί ότι, καίτοι, όπως επιβεβαιώνεται από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα αναγνωρισμένα από την ΕΣΔΑ θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν τμήμα του δικαίου της Ένωσης ως γενικές αρχές, και το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη επιβάλλει να αναγνωρίζεται στα περιεχόμενα στον εν λόγω Χάρτη δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται από την ΕΣΔΑ η ίδια έννοια και η ίδια εμβέλεια με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση, η Σύμβαση αυτή δεν συνιστά, ενόσω η Ένωση δεν έχει προσχωρήσει σε αυτή, νομική πράξη τυπικώς ενταγμένη στην έννομη τάξη της Ένωσης. Κατά συνέπεια, το δίκαιο της Ένωσης δεν ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της ΕΣΔΑ και των εννόμων τάξεων των κρατών μελών ούτε καθορίζει τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια σε περίπτωση συγκρούσεως ενός κανόνα του εθνικού δικαίου προς τα δικαιώματα που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 24ης Απριλίου 2012, C-571/10, *Kamberaj*, σκέψη 62).
- 45 Όσον αφορά, εν συνεχεία, τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια από σύγκρουση μεταξύ διατάξεων του εσωτερικού τους δικαίου και των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη, κατά πάγια νομολογία, το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, 106/77, *Simmenthal*, Συλλογή τόμος 1978, σ. 239, σκέψη 32, σκέψεις 21 και 24 της 19ης Νοεμβρίου 2009, C-314/08, *Filipiak*, Συλλογή 2009, σ. I-11049, σκέψη 81, και της 22ας Ιουνίου 2010, C-188/10 και C-189/10, *Melki και Abdeli*, Συλλογή 2010, σ. I-5667, σκέψη 43).
- 46 Θα ήταν πράγματι ασύμβατη προς τις επιταγές που είναι συμφυείς με τον ίδιο τον χαρακτήρα του δικαίου της Ένωσης κάθε διάταξη εθνικής έννομης τάξης και κάθε νομοθετική, διοικητική ή δικαστική πρακτική που θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, λόγω της μη αναγνώρισης στο αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου αυτού δικαστήριο της εξουσίας να πράττει, κατά το χρονικό ακριβώς σημείο της εφαρμογής αυτής, οτιδήποτε είναι αναγκαίο ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που εμποδίζουν ενδεχομένως την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης (προαναφερθείσα απόφαση *Melki και Abdeli*, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 47 Περαιτέρω, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει υποβληθεί διαφορά σχετική με το δίκαιο της Ένωσης για την έννοια ή το περιεχόμενο του οποίου δεν έχει σαφή αντίληψη μπορεί ή, ενδεχομένως, οφείλει να υποβάλει στο Δικαστήριο ερμηνευτικά ερωτήματα όσον αφορά την οικεία διάταξη του δικαίου της Ένωσης (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1982, 283/81, *Cilfit* κ.λπ., Συλλογή 1982, σ. 3415).
- 48 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης εμποδίζει δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από τον Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από το κείμενο του Χάρτη αυτού ή από τη σχετική νομολογία, εφόσον η πρακτική αυτή δεν αναγνωρίζει στο εθνικό δικαστήριο την εξουσία να εκτιμά πλήρως, με τη συνεργασία, ενδεχομένως, του Δικαστηρίου, τη συμβατότητα της εν λόγω διατάξεως προς τον Χάρτη αυτόν.
- 49 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι:
- το δίκαιο της Ένωσης δεν ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της ΕΣΔΑ και των εννόμων τάξεων των κρατών μελών ούτε καθορίζει τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση και ενός κανόνα του εθνικού δικαίου·
  - το δίκαιο της Ένωσης εμποδίζει δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από τον Χάρτη θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από το κείμενο του εν λόγω Χάρτη ή από τη σχετική νομολογία, εφόσον η πρακτική αυτή δεν αναγνωρίζει στο εθνικό δικαστήριο την εξουσία να εκτιμά πλήρως, με τη συνεργασία, ενδεχομένως, του Δικαστηρίου, τη συμβατότητα της εν λόγω διατάξεως προς τον Χάρτη αυτόν.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτόντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Η αρχή *ne bis in idem* που διαλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη παραβάσεως των υποχρεώσεων που αφορούν την υποβολή δηλώσεων στον τομέα του ΦΠΑ, διαδοχικώς μιας φορολογικής και μιας ποινικής κυρώσεως, στον βαθμό που η πρώτη κύρωση δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, πράγμα το οποίο το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξακριβώσει.
- 2) Το δίκαιο της Ένωσης δεν ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και των εννόμων τάξεων των κρατών μελών ούτε καθορίζει τις συνέπειες που πρέπει να συνάγουν τα εθνικά δικαστήρια σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση και ενός κανόνα του εθνικού δικαίου.

Το δίκαιο της Ένωσης εμποδίζει δικαστική πρακτική η οποία εξαρτά την υποχρέωση που υπέχει το εθνικό δικαστήριο να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε διάταξη που είναι αντίθετη προς κατοχυρούμενο από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεμελιώδες δικαίωμα από την προϋπόθεση ότι η αντίθεση αυτή προκύπτει σαφώς από το κείμενο του εν λόγω Χάρτη ή από τη σχετική νομολογία, εφόσον η πρακτική αυτή δεν αναγνωρίζει στο εθνικό δικαστήριο την εξουσία να εκτιμά πλήρως, με τη συνεργασία, ενδεχομένως, του Δικαστηρίου, τη συμβατότητα της εν λόγω διατάξεως προς τον Χάρτη αυτόν.

(υπογραφές)